

IKSZ(ek)

Nacs Lőrinc, az Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség (IKSZ) elnöke nyílt levéllel fordult dr. Mezey Barnához, az ELTE rektorához. Ebben tiltakozik az ellen, hogy az egyetemen bevezetik a gender studies (a társadalmi nemek tudománya) oktatását. „Önök, a vezetés, úgy döntöttek, hogy a magyar társadalom számára semmilyen haszonnal nem bíró, egy politikai korrektségtől megfojtott, tudománynak álcázott, félrecsúszott témával szeretnének foglalkozni mesterképzés keretében. Nem gondoljuk, hogy Magyarország megengedheti magának azt a luxust, amit néhány skandináv ország [...] Szögezzük le, hogy biológiai nemek vannak, nem társadalmi nemek, így az elnevezés is megtévesztő, hamis.”

Azért reagálok erre a nyílt levélre, mert az említett mesterképzés egyik fő tárgya a gendernyelvészet, így az első magyar nyelvű gendernyelvészet-tankönyv (*Bevezetés a gendernyelvészetbe. Miben különbözik és miben egyezik a férfiak és a nők kommunikációja és nyelvhasználata?*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2009) szerzőjeként megszólítottam érzem magam.

Először is rossz hírem van Nacs Lőrinc számára. Bár magyar nyelvű mesterképzésként csakugyan ez az első, de feminista filozófiával, irodalomtudománnyal és gendernyelvészetrel több magyarországi tudományegyetemen is foglalkoznak hosszú évek óta. Az ilyen témájú kurzusok a hallgatók körében általában nagyon népszerűek. Számos szakdolgozat és doktori disszertáció született ezekből a témakörökből, néhányuk a témavezetője, opponense is voltam. Nem igaz tehát a nyílt levélnek az az állítása, hogy „eddig csak Soros György magánegyetemén volt megtalálható hasonló nonszensz öröklés”.

Ami a társadalmi nem – Nacs szerint – „megtévesztő és hamis” megnevezését illeti, ez a terminus a tudományban 1968 óta használatos. A pszichoanalitikus Robert Stollernek egy írásából származik a különbségtétel a biológiai nem (szexus) és a társadalmi nem (gender) között. Egyébként egyik sem létezik, „van” ontológiai létezőként, ahogy Nacs feltételezi. Mindkét fogalom absztrakció. A kettő közti különbség lényege az, hogy míg a biológiai nem a kromoszómák által a „testünkbe íródott”, az erre ráépülő viselkedérepertoár, a társadalmi nemet a társadalomban élve, nevelődésünk során sajátítjuk el. Történelmileg változik és a távol eső kultúrákban nagyon különböző formákat ölthet az, milyen viselkedést várnak el a nőktől és a férfiaktól. Vannak olyan csoportok, ilyenek például az indiai hijrák vagy a Tonga szigetén élő fakaleit, akik esetében nem esik egybe a biológiai és a társadalmi nem. Mindkét csoport azon tagjai, akik bár biológiailag férfiak, női ruhában járnak, és hangsúlyozottan nőiesen viselkednek.

A társadalmi nemek tudománya abban segít bennünket – ez a társadalmi haszna, hogy Nacs kifejezését használjuk –, hogy többet tudjunk meg magáról az emberről, megismerjük önmagunkat, és tudatosabban éljük nőként-férfiként az életünket.

Mindezt nem azért írtam le, mint ha úgy gondolnám, hogy Nacs Lőrinc vagy az IKSZ vele egyetértő tagjai információhiány alapján gondol-

nak mindenféle butaságot a társadalmi nemek tudományáról. Az ELTE rektorának írt nyílt levelük két célt szolgált:

- felhívják a közvélemény előtt ismeretlen szervezetre a figyelmet,
- mivel úgy gondolják, a CEU és Soros György, valamint a bölcsész tudományok kilövési listáján van, könnyen szereznek maguknak jó pontot agresszív kirohanásukkal.

Egyébként bízom abban, hogy demokratikus államban élünk, márpedig egy ilyenben elképzelhetetlen, hogy politikusok vagy magukat annak gondoló személyek utasítsanak egyetemi vezetőket a tekintetben, hogy mit tanítsanak és mit ne az adott intézményben. Azt, hogy mi a tudomány és mi a „nonszensz öröklés”, a tudománnyal foglalkozó emberek konszenzusa dönti el. Ezt szolgálják a tudományos minősítő rendszerek. Azt, hogy milyen tudományterület és milyen képzési formában kerül be a felsőoktatásba, a Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB) dönti el.

Huszár Ágnes

A sajtó felelősségéről

Ki lesz a magyar oktatás Dárdai Pálja?

Kirökhögték az oktatáspolitikai vezetőit az akadémikusok. Egy kattintós tudósításcím a Stádium28 kör február 27-ei oktatási rendezvényéről. A Stádium28 kör saját meghatározása szerint társadalmi fórum, melyet 12 akadémikus és 16 MTA doktora hozott létre, hogy társadalmi jelentőségű kérdésekkel, elsősorban azok tudományos vetületeivel foglalkozzanak. Ezt a célt az MTA elnöke is támogatta. A Stádium28 kör azonban semmiképpen sem képviseli az összes, mintegy 360 főnyi akadémikust, és főleg nem a Magyar Tudományos Akadémiát, Ezért nem jó a cím.

Ráadásul a tudósítás – miközben akadémikusokat emleget – nem utal a pár nappal korábban az Akadémián rendezett PISA-konferenciára, amelyet az MTA elnökének kezdeményezésére szerveztek, és ahol részletes elemzések hangzottak el a problémákról (az egész konferencia megnevezhető az *mta.hu* oldalon).

De nem sajtótechnikai kérdésekről szeretnék értekezni, a szerkesztői munkámat 2014-ben fejeztem be az *Origónál*. Most az asztal másik oldalán ülök mint intézményi kommunikátor. Most mégis úgy döntöttem, hogy valamennyire kilépek a szerepemből, és hagyom, hogy előjöhessen belőlem az eredeti, tanári énem is. Ha ezt valaki szakmaiatlannak tartja, azt sem bánom, részemről ennyit biztosan megér az ügy.

Úgy látom ugyanis, hogy felcsillant egy halvány remény az oktatás érdemi megújítására. Ennek egyik szakmai kulcsa az, hogy az MTA hosszú idő, körülbelül 20 év után rájött – Lovász elnök erőteljes unszolására –, hogy valóban ideje lenne megalapozni a bizonyítékokon alapuló oktatást Magyarországon is, mert a nemzetközi példák alapján ez az egyetlen lehetséges út az érdemi fejlődéshez. Ehhez az MTA-n belül is további gyökeres változások kellenek, és modern oktatási szakembereket kell képezni, mert ezekből je-

lenleg alig akad néhány – lásd például a kétségbeesetten küzdő Csapó Benót és csapatát.

Minderre valószínűleg az oktatási kormányzat részéről is van érdeklődés. Ha csak a fent említett két rendezvényt nézzük: Palkovics államtitkár mindkettőn ott volt. Palkovics és Lovász rendszeresen konzultál, és ahogyan azt az MTA elnöke egy interjúban pár hete elmondta: reméli, hogy az MTA új javaslatai most nem az asztaliókban végzik.

Szerintem jó dolog, hogy az oktatási kormányzat egyre több helyről kap impulzust az oktatás megújításához, legyen az az MTA, a Stádium28 vagy bármely szakmai, pedagógiai szervezet. Változást azonban csak hosszú és szívós szakmai munkával lehet elérni. Ha ez nem sikerül, akkor maradnak a tanárok, iskolák elszigetelt erőfeszítései.

Dárdai Pál annak idején türelmet kért a szakmától, a szurkolóktól és a sajtótól is, hogy nyugodt körülmények között végezhesse el a futball-válogatott munkájának gyökeres szakmai megújítását. Ezt megkapta – még a sajtótól is –, és látványosan meglelt az eredmény. Túl szép lenne egy hasonló összefogás az oktatásban is? Hiszen az oktatás jó színvonala még a jó futballnál is fontosabb.

Visszazökkenve az intézményi kommunikátor szerepére: szerintem egy ilyen összefogás alapvető eleme lenne, hogy a sajtó még pontosabb és kiegyensúlyozottabb tudósításokat írjon, és akaratlanul se keltsen feszültséget ott, ahol erre semmi szükség.

Simon Tamás

az MTA kommunikációs vezetője
biológia-földrajz tanár

Miről beszélünk?

Valóban, közhelyszámba megy, miként változnak az idők... Már nincsen bizalom, emberbaráti megértés, szolidaritás. Helyette félelem igazgat, tartunk egymástól, és nem tudunk bízni ismeretlenben. Marosán György életérzésait sokan visszahangozzák sajtóban, irodákban, társas összejöveteleken (*Józan belátás vs. identitarizmus, ÉS*, 2017/6., febr. 10.). Tényleg ekkora lenne a változás, vagy csak annak látszik? Egyeseknek igen. A felsőbb értelmiségieknek, a gazdagoknak, azoknak, akik a Rózsadombon vagy valamely elit helyen laknak, s most, amikor leereszkednek a nép közé, már nem érzik magukat olyan biztonságban, mint régen. Nyugati autóikat meg rongálják, ha sötét utcában hagyják, és nem tudnak már az aluljáróban úgy végigmenni, hogy egy hajléktalan ne botránkoztatja meg vagy ne molesztálja őket.

Nosztalgiával emlékezünk a hetvenes évekre, amikor nyugodtan felvettük a stopposokat, s ha pedig mi utaztunk akár a Regátba, nem tartottunk attól, hogy kirabolnak. Szabadon élveztük a pénzünket. Persze ez a gazdagság nem volt olyan nagy, kirívó, behozhatatlan és irigylésre méltó (kiskocsi, szocialista úticél, kapástelek). Munkával elérhető volt a többség számára, és el is érték. Ma már többbezerszeres a különbség a szegények és gazdagok között, mint volt. Munkával, sőt, tisztességesen be se lehet hozni a különbséget. A vesztesnek marad az elkeseredettség – ahogy Marosán idézi –, a gyűlölet és a bosszú, ha csak megtetheti. Nem

csoda, ha a gazdagabbja óvatosabban lép utcára.

Valójában a nincstelen mindig is el akarta venni a másikat. Ebben elsősorban nem a törvény és a karhatalom akadályozta meg, hanem a távolság. Az, hogy az eltulajdonítható dolgoktól távol volt. Kilométerben is (a falu végén élt, messze a város-tól), valamint mert nem tudott a kerítésen átjutni. Ma ezen a mindenki számára hozzáférhető technika segít: autója mindenkinek lehet, interneten tájékozódhat a vagyonelemekről, és még a riasztó kiiktatásának módját is elolvashatja. Jaj a tulajdonosoknak! Itt kell megjegyezni, hogy az igazán gazdagok nem félnek. Nekik mindig is telt a távolságtartásra, a szupertrezorokra, testőrökre és magánrepülőkre.

Marosán rossz közérzetét megértem. Mégsem jellemezném korunkat a félelem elterjedésével. Mert azt elhiszem, hogy háborzongás fogja el, amikor egy mosdatlan, borotvátalan menekülttel találkozunk, de a viszony kétoldalú. És a menekültnek – feltételezem – nem fut végig a hideg a hátán, amikor Marosán Györggyel találkozik. Sőt, nagy valószínűséggel félelme pont akkor szűnt meg, amikor belépett Magyarországra. És ők vannak többen. Egyre többen. És reméljük, egyre kevésbé kell majd félniük.

Ami pedig a terrorizmust illeti, az mindig is volt a történelem folyamán. Indiában, Pakisztánban, de Dél-Amerika, Afrika egyes országaiiban is mindennapos. Még hírekben sem jelennek meg, ha csak egy-két áldozat van. Mi csak azóta foglalkozunk vele, amióta Európában is néha megjelenik.

Egyszer egy közönségfórumon hallottam, hogy egy idősebb, tiszteletre méltó öreg hölgy panaszkodta a jelen lévő roma vezetőnek, milyen szörnyű látni, hogy az aluljáróban télen is mezítlás cigány gyerekek koldulnak, minden bizonnyal szüleik unszolására. A szakértő megértően bólintott, és együttérzéséről biztosította a hölgyet, mire az megütöközt: – Nem nekem volt szörnyű, hanem a gyerekeknek! – magyarázta indulatosan. – A gyerekeknek aligha – válaszolt a roma vezető nyugodtan. – Ők tudják: hogy a család ne éhezzen, nekik kell koldulni, mert a papának nem adnak.

Ki miről beszél?

Aradi Emil

FIZESSEN ELŐ AZ ÉLET ÉS IRODALOMRA!

Lapunkat minden pénteken házhoz viszi Önnek a Magyar Posta munkatársa!

Előfizetés egy évre 19 860 Ft

Megrendelhető a szerkesztőségben.
Telefon: 210-5149, 210-5159
Fax: 303-9241,
e-mail: lapterjesztes@es.hu

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
**Irodalom Kft.:
ÉS Alapítvány
ÉS Baráti Társaság**

Megjelenik minden pénteken

TARNÓI GIZELLA

Főszerkesztő:

KOVÁCS ZOLTÁN

kovacs@es.hu

Főszerkesztő-helyettes:

KÁROLYI CSABA

Feuilleton, könyvkritika: kedd 10-13

karolyi@es.hu

VÁNCSA ISTVÁN

vancsa@es.hu

Olvasószerkesztő:

RUFF BORBÁLA

Művészkritika, ruff@es.hu

Szerkesztők és fogadóórak:

Próza:

GRECSÓ KRISZTIÁN

kedd 10-13, greco@es.hu

Vers:

CSUHA ISTVÁN

kedd 10-13, csuhal@es.hu

Interjú:

RÁDAI ESZTER

csütörtök 13-14

Külföld:

SZÉKY JÁNOS

csütörtök 13-15

Tárlat, grafika:

SZIKSZAI KÁROLY

hétfő 11-13, szikszai@es.hu

Tervezőszerkesztő:

KABÁN ESZTER ANNA

Munkatársak:

DARVASI LÁSZLÓ

MEGYESI GUSZTÁV

MOLNÁR ERZSÉBET

Korrektor:

WEISZ GYÖRGYI

Terjesztés, hirdetés:

ANDÓE VÁCI GABRIELLA

Index: 25-44

HU-ISSN 0424-8848

Szerkesztőség:

1089 Budapest, Rezső tér 15.

(Bejárat a Gaál Mózes utca felől)

1450 Budapest, Pf.: 84

Telefon: 303-9211, 210-2157,

303-9210

Telefax: 303-9241

E-mail: es@es.hu

Internet cím: www.es.hu

Kiadja: Irodalom Kft.

Feladó kiadó:

a Kft. ügyvezető igazgatója

Telefon: 303-9211

Hirdetésfelvétel: Rezső tér 15.

Lapterjesztés: Irodalom Kft.

1089 Budapest, Rezső tér 15.

Telefon: 210-5149, 210-5159

Terjeszti a Magyar Posta, a Lapker Rt.

és alternatív terjesztők.

Bankszámlaszámunk: Budapest Bank Rt.

10102237-07105005-00000008

Nyomtatás:

Pannon Lapok Társasága Nyomdai Központ

Székhely: 8200 Veszprém, Házgyári út 12.

Feladó vezető: Horváth Gábor

Köszönetet mondunk olvasóinknak,

akik adóforintját egy százalékával

támogatják a lapot.

Az Élet és Irodalom Alapítvány

adószáma: 18001776-1-42

bankszámlaszáma: 11786001-20043393

Lapzártá: kedd, 11 óra

Meg nem rendelt kéziratokat lehetőségeink szerint gondozunk, de csak felbélyegzett, válaszborítékos levelekre áll módunkban válaszolni.

Az Élet és Irodalom című hetilapot előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Hírlap Igazgatósága. Előfizethető a postahivatalokban, a hírlapot kézbesítőknél, illetve a Posta webshopjában a www.posta.hu/hirlapelofizetes címszó alatt, illetve megrendelhető a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail címen és a +36-1-767-8262-es telefonszámon.

A Kiadóban előfizetési csekk, számla és ajándékutalvány a 210-5149, 210-5159-es telefonszámokon, a 303-9241-es faxszámon, valamint a lapterjesztes@es.hu e-mailcímen igényelhető.

Előfizetés és ajándékutalvány vásárolható még: Atlantisz Könyvszövet (Bp., VI. Anker köz 1-3., bejárat a Király u. felől.)

Előfizetési díj egy évre 19 860 Ft, fél évre 10 800 Ft, negyedévre 6300 Ft, egy hónapra 2150 Ft.

Külföldi előfizetés: a szerkesztőségen keresztül, az alábbi bankszámlára történő utalással, a szerkesztőség egyidejű értesítése mellett: Számlavezető: Budapest Bank Nyrt. Ibszámszám: HU82-110102237-07105000-01004309 SWIFT kód: BUDAHUHB Számlatulajdonos az Irodalom Kft.

Előfizetési díj egy évre európai országokba elsőbbségi levélként 260 euró (kézb. idő 2-3 munkanap), normál küldeményként 200 euró (kézb. idő 7-8 munkanap)

„Tanári munkám során minden igyekeztem, hogy ne csak témájában, de az előadás módjában is tekintettel legyek arra, kiknek beszélek. Számos példával, nem ritkán személyessel operálok, hogy állításaim átélethetők és szemléletesek legyenek. A vizsgán azonban kiderül, hogy harmadéves egyetemistáknak több mint egyharmada egy-egy művészeti-lélektani jelenségről csak néhány általánosságot/közhelyet képes elmondani.”

Hirdessen az ÉS-ben!

E heti számunk 14 020 példányban jelent meg. Ebből a Magyar Posta, a Lapker Rt. és az alternatív terjesztők megrendelése alapján országosan 3830 példány jut előfizetőinkhez, 9 930 pedig áruspédányként kerül

Hirdetési tarifák

Méret (mm)	F-1 (eFt)	ÉS kisérőszin (eFt)	4 szín (eFt)
2/1 (egyedileg egyeztetett)	655		1050
1/1 270×433	396	490	670
1/2 álló 130×421, fekvő 270×205	225	280	390
1/3 álló 105×421, fekvő 270×135	152	184	264
1/4 álló 160×205, fekvő 270×100	126	162	215
1/6 álló 105×205, fekvő 270×70	89,5	106	138

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

Observer Budapest Médiafigyelő Kft.
1139 Budapest, Erzsébet u. 7.